

КЛАСИКА

није њихова већ наша

Naslov originala
Jane Bowles
Plain Pleasures
In the Summer House

Urednica
LJUBICA PUPEZIN

Plain Pleasures
Copyright © 1946, 1949, 1957, 1966, Jane Bowles
All rights reserved

In the Summer House
Copyright © 1954, 1982, The Estate of Jane Bowles
All rights reserved

Copyright © 2017. za srpski jezik ŠTRIK
Sva prava zadržana. Nijedan deo ove knjige ne sme
se umnožavati ni u kom obliku bez prethodne dozvole
izdavača ili vlasnika izdavačkih prava.

Džejn Bouls

Jednostavna
zadovoljstva

PRIČE I DRAMA

ŠTRIK, 2017.

Sadržaj

Džejn Bous: ambivalentnost kao druga priroda, <i>Pol Bous</i>	7
PRIČE	
Jednostavna zadovoljstva, prevod Ljubica Pupezin	11
Kamp Katarakt prevod Jelena Stakić	29
Sve je dobro prevod Ljubica Pupezin	77
Dve svađalice prevod Mila Gavrilović	85
Zelena bombona prevod Mila Gavrilović	91
DRAMA	
U senici prevod Marija Obadović	107
Biografija	187

Džejn Bouls: ambivalentnost kao druga priroda

Ambivalentnost joj je bila druga priroda; donošenje odluka ju je razdiralo. Mogućnost da potpuno preokrene mišljenje morala je uvek da postoji. Ako je nešto trebalo da se objavi, odjednom bi odlučila da ne treba da bude objavljeno, da delo nije dovoljno dobro, da bi bila „ponižena“ (jedna od njenih omiljenih reči) kad bi se pojavilo u štampi.

Ta Džejnina urođena nesigurnost samo se pojavila nakon objavljivanja njenog romana *Dve ozbiljne dame*, koji je kritika dočekala na nož. Sem nekolicine „s sofisticiranih“ kritika, roman je ocenjen kao nevešto napisan i haotičan, besmislen i apsurdan. Izdavač je svoj tekst na prednjoj klapni započeo nesrećnom sročenom rečenicom: „Ovo je iznenađujući i neobičan roman, toliko šokantan da ćete morati da obratite pažnju.“ Kao odgovor na to, jedan kritičar će napisati: „Jedina šokantna stvar u vezi s ovim romanom jeste to što je uopšte objavljen.“

Iako se Džejn pretvarala da olako prihvata sve kritike, i dobre i one druge, bila je i te kako svesna da knjiga nije doživela uspeh kojem se nadala, i pored toga što je izdavač *Knopf* štampao drugo izdanje. Bilo bi lako svaliti krivicu na loš tajming; 1943. je svuda bila loša godina za književni debi, ali ona je na sva objašnjenja samo odmahivala rukom. Roman je bio zle sreće i nije postigao uspeh. Iz ogorčenih opaski

koje će kasnije, pedesetih i šezdesetih godina, praviti na račun ovih kritika, shvatio sam da ih je primila veoma ozbiljno, čak toliko da je bila ubeđena da su opravdane. Kad bismo diskutovali o delovima romana *Out in the World* koji je tada pisala, rekla bi: „Nemam nameru da se ponavljam, ako si na to mislio. *Dve ozbiljne dame* nije bio dobar roman. Bah! Svi su ga mrzeli. Ovo mora da bude nešto sasvim drugačije.”

Mislim da ju je taj neprekidan trud da pronade „potpuno drugačiji” način izražavanja onemogućavao da do kraja razvije neku ideju, umesto toga bi je neprestano preispitivala i analizirala, dok je na kraju ne ubije. Kad bi se desilo da mi se sviđi neki deo rukopisa koji mi je pročitala, nasmešila bi se i rekla: „Znam. Sviđa ti se jer te podseća na *Dve ozbiljne dame*. Ne smem tako da ostavim.” Nije obraćala pažnju na moje molbe da ni slučajno ne menja tekst. „Ti ne razumeš šta hoću da kažem, u tome je problem. Ja znam kako treba da zvuči.” Kad se pojavila mogućnost za britansko izdanje *Dve ozbiljne dame*, odmah je odbacila tu ideju: nije želela da joj se pored Njujorka smeje i ceo London. Posle uobičajene svađe, dopustila mi je da pošaljem u London jedan od dva dragocena primerka tog romana koje smo tada posedovali.

Knjiga je objavljena, i naišla je na zapažene i pohvalne kritike, ali Džejn su mučile sumnje da je to sve zahvaljujući prijateljima, i to više iz sažaljenja zbog njenog zdravstvenog stanja nego zato što im se delo sviđalo. Naredne godine, kad joj je britanski izdavač predložio da objavi zbirku priča, trijumfalno me je obavestila kako nije htela da mi kaže ranije, ali da su sve kopije priča izgubljene – nalazile su se u koferu koji je nekoliko godina ranije ostao u jednoj bolnici u Engleskoj. To nije bila nepremostiva prepreka: sav materijal već je bio objavljen, a ja sam pri ruci imao

sve stranice uzete iz objavljenih knjiga, uključujući i jedan putopisni članak koji je napisala za *Madmazel*. Video sam da se on za deset minuta može pretvoriti u priču. Kao što sam i očekivao, odbila je da razmotri tu ideju. Tako sam se tog posla prihvatio ja, nazvao priču *Sve je dobro*, i pridodao je rukopisu koji će biti poslat u London. Kad sam joj pokazao šta sam uradio, ljutito je rekla: „Radi šta hoćeš.“

Nikakvo zadovoljstvo nije joj pričinjavalo ni objavljivanje njenih *Sabranih dela* u Njujorku iste godine. Kad ju je jedan prijatelj zamolio da mu se potpiše na knjigu, napisala je na klapni: „Sabrana dela pokojne Džejn Bousls“.

Da je živa, i da smo mogli da prodiskutujemo o tome, verujem da bi držala kako je očito nekorektno predstaviti jednog pisca na osnovu delića njegovog rukopisa, i mislim da bih se, prvi put, i ja složio s njom. Ali čvrsto verujem da oni među nama koji su je nadživeli opravdanje nalaze u tome što su ove kratke scene verodostojni uzorci njenog dela.

Tandžer, 1981.

Pol Bousls

Uvod u delo *Sve je dobro*:
zbirka priča, Džejn Bousls

PRIČE

Jednostavna zadovoljstva

U SVOJIM RANIM ČETRDESETIM, Alva Peri, otmena i uzdržana žena koja je za pretke imala Škote i Špance, i dalje je bila naočita, iako upalih obraza. Posebno je imala lepe oči, uz to neobično vedre. Živela je u ujakovoj kući pretvorenoj u apartmane, ili socijalne stanove, kako su ih i dalje zvali u kraju gde je živela. Kuća se nalazila na strmoj padini šumovitog brda okrenutoj glavnom putu. Duge betonske stepenice uzdizale su se do pola brda, zaustavljajući se na izvesnoj udaljenosti od kuće. Prvobitno su vodile do strujne stanice, koja je sad već bila propala. Gospođa Peri živela je u jednom od socijalnih stanova sasvim sama otkako joj je pre jedanaest godina umro muž. Pa ipak, nalazila je sebi sitnog posla po čitav dan i nekako uspevala da se ne ulenji u samoći već je ostala marljiva kao i svaka žena koja živi da bi služila svojoj porodici.

Jednako uzdržan bio je i Džon Drejk, koji je živio u stanu ispod njenog. Imao je svoj kamion i radio kao unajmljenik za kompanije koje su se bavile sećom šuma ili je skupljao i isporučivao kante za mleko mlekarama.

Gospodin Drejk i gospođa Peri nikada nisu razmenili više od običnog pozdrava za sve godine koje su proveli u kući na padini.

Jedne noći gospodin Drejk bio je u hodniku i čuo teške korake gospođe Peri, koje je i nesvesno naučio da prepoznaje. Podigao je pogled i ugledao je kako silazi niz stepenice. Bila je u smeđem ogrtaču pokojnog muža i grlila papirnu kesu na grudima. Gospodin Drejk joj ponudi pomoć i ona se zaljula na odmorištu, neodlučna šta da učini.

„To su samo krompiri”, reče. „Ali hvala vam. Hoću da ih ispečem u dvorištu. Nameravam to već duže vreme.”

Gospodin Drejk uze krompire i pođe krutim korakom ka stražnjim vratima, pa niz brdo, do malog zaravnjenog parčeta zemlje u zadnjem delu okućnice koje je predstavljalo dvorište, i tu spusti papirnu kesu na zemlju. Blizu praga dimila se velika nova peć za spaljivanje đubreta, a u središnjem delu ujak gospođe Peri izgradio je natkriljen svinjac, spreda ozidan u živopisnoj veštačkoj cigli. Gospođa Peri ga je sledila.

Zahvalila je gospodinu Drejku i počela da skuplja grančice trčkarajući hitro između ivice šume i svinjca, blizu kog je htela da zapali vatru. Gospodin Drejk joj ćutke pomože da sakupi grančice, pa ga je ona, kad je vatra već bila upaljena, sasvim razumljivo, pozvala da sačeka i pojedje s njom krompire. Prihvatio je, pa su seli ispred vatre na prevrnuti sanduk.

Gospodin Drejk se okrenuo šumi zaklanjajući lice od plamena, nadajući se da gospođa Peri neće primetiti koliko su mu obrazi buknulli. Bio je veoma stidljiv, koža mu je i inače bila prirodno crvena, ali bi u prisustvu nepoznate žene postajala purpurna, što se nije moglo lako sakriti. Gospođa Peri se čudila zašto on stalno gleda iza sebe, ali nije ga dobro pozna-

vala da bi ga tako nešto pitala. Uzalud je čekala da progovori, pa je onda, shvatajući da on to neće učiniti, porazmislila o tome šta bi i sama mogla reći.

„Volite li jednostavna, obična zadovoljstva?“, upitala je ga naposljetku ozbiljno.

Gospodin Drejk oseti veliko olakšanje što je ona najzad progovorila i rumen mu se malo umiri. „Morate mi prvo bliže objasniti šta podrazumevate pod običnim zadovoljstvima, pa ću vam onda reći šta mislim“, odgovorio je ozbiljno, zastajkujući nakon svakih nekoliko reči pošto je bio skoro jednako savestan koliko i stidljiv.

Gospođa Peri je oklevala. „Jednostavna zadovoljstva“, počela je, „bez gužve i skupe hrane.“ Pokušavala je da se seti još primera. „Kao ovaj pečeni krompir, umesto plesa, viskija i orkestra... Kao izlet, ali bez hiljadu stvarčica pride koje se naposljetku bacaju u kanal jer se ne pojedu. Viđala sam odrasle ljude kako bacaju kolač jer su isuviše lenji da ga zamotaju i ponesu kući. Jeste li i vi to приметили?“

„Ne, ne bih rekao“, odgovori gospodin Drejk.

„Razbacuju se“, primeti gospođa Peri.

„Volim jednostavna zadovoljstva“, ubaci se gospodin Drejk, zabrinut da će ona izgubiti nit razgovora.

„Ne mislite li da su jednostavna zadovoljstva bliža srcu božjem?“, upitala ga je.

Bio je pomalo postićen, zbunjen na pomen nečeg tako svečanog i intimnog posle kratkog poznanstva, i nije mogao da se natera da joj odgovori. Gospođa Peri inače nije bila pričljiva, ali sada oseti kako joj se reči nakupljaju u grlu.

„Moja sestra Doroti Alvarez“, počela je bez posebnog uvoda, „odlazi na sve zabave u gradu. Po-

zvala me je da ludujem s njom, ali ne želim. Razišla se s mužem i najveselija je u društvu. Vodaju je svuda za sobom. Može da večera u restoranu svaki dan ukoliko želi. Luda je za prženom ribom i takvim stvarima. Ja, s druge strane, ne obraćam mnogo pažnju na to šta jedem, osim ako nije reč o ovačkom pečenom krompiru. Svako od nas ima jedan jedini život, svoj pravi život, koji počinje u kolevci, a završava se u grobu. Kad god se vidimo, upozoravam Doroti da će joj, ukoliko ne pripazi, život ostati negde kraj puta, u mukama, izgladneo, a ona sama završiće u grobu bez njega. Što dalje ideš ne bi li dosegao dugu, to će ti teže biti da se vratiš životu koji si usput ostavio da gladuje kao staro pse-to. Ponekad, kad ostari, čovek doživi otkrovenje i silno poželi da se vrati tamo gde je ostavio svoj život, ali ne može – ili bar ne često. Uvek je bolje držati se svog života. Rekla sam Doroti: život nije drvo s milion različitih cvetova.” Razmišljala je u tišini nekoliko trenutaka o onome što je izgovorila, a onda nastavila. „Ima kutiju u koju stavlja novčiće i sitninu kad pomisli da je preterala s jurcanjem unakolo, pa tim novcem kupuje sveće za crkvu. Ali to je sve što ona radi za svoj duh, a to nije dovoljno za jednu odraslu ženu.”

Lice gospodina Drejka zateglo se u strašnoj napetosti da pažljivo prati sve što je izgovarala, ali bio je toliko prestrašen da gospođa Peri ne otkrije kakve lične tajne svoje sestre i kasnije ne zažali što je to učinila da nije mogao da se usredsredi ni na šta drugo. Bio je spreman da je odmah zaustavi ako ode predaleko.

Krompir se ispekao i gospođa Peri mu ponudi dva komada.

„Poslužite se“, reče. Vetar je postao hladniji ot- kako su seli u dvorište; zavijao je oko svinjca.

„Šta mislite o ovim hladnim, olujnim noćima? Smetaju li vam?“, upitala je gospođa Peri.

„Naravno“, reče Džon Drejk.

Pomno mu se zagledala u lice. Rumen je kao višnja, pomisli.

„Možda bih živeo negde gde je toplija klima“, veoma polako izgovori gospodin Drejk, a pogled mu postade sanjalački, „da sam kojim slučajem“, nastavio je, „pobornik čestih, nepotrebnih promena. Stalnog seljakanja tamo-vamo.“ Pocrveneo je jer je dotakao temu koja ga je tištala.

„Da, da, da“, reče gospođa Peri. „Mnogo promena ne donosi dobro“.

„Kad sam bio mlađi, imao sam priliku da odem skroz dole, na jug, na Floridu“, nastavio je. „Ponudeno mi je da radim na farmi aligatora, mada nije bilo sigurnosti u aligatorima. Ne bi to možda bila uspešna farma. Ali nije me toliko brinuo poslovni rizik, oduvek sam žudeo da vidim palme i kokose i slične stvari. Stvar je u tome što ja verujem da čovek ipak mora da ima i te kako dobar razlog da se povazdan seli. Rekao bih da zbog toga na kraju nisam otišao na Floridu da uzgajam aligatore. Nije bio u pitanju novac, nisam odgajan tako da mi novac bude na prvom mestu. Jednostavno, i tada sam osećao ono što osećam i sada, ukoliko odlazi iz svog doma, čovek mora imati valjan razlog za to – kao momci koji su pošli da grade Panamski kanal, ili bilo koji drugi ljudski razlog. U suprotnom treba ostati u rodnom gradu tako da niko posle ne može da kaže: šta on zamišlja, da ovde može da uradi nešto što mi ne možemo? Ja barem mislim da bi ljudi u nepo-

znatom gradu to rekli o čoveku poput mene, kad bih dospeo tamo s nekakvim sumnjivim poduhvatom kao svojim jedinim opravdanjem za napuštanje doma. Moj brat ne misli tako. On nikad ne ostaje na jednom mestu duže od tri meseca." Jeo je krompir s tugom u očima, odmahujući glavom.

Misli gospođe Peri su lutale, pa se skoro zapanjila kad je on najednom ustao i ispružio ruku ka njoj.

„Idem sad“, rekao je, „ali da vam se odužim za krompire, da li biste izašli sa mnom na večeru sutra uveče?“

Godinama nije dobila takav poziv pošto se svojevoljno povukla iz javnog života, i nije znala šta da odgovori. „Mislite li da bi trebalo da prihvatim?“, upitala ga je.

Gospodin Drejk ju je uverio da bi trebalo, i ona je prihvatila njegov poziv. Sutradan po podne gospođa Peri čekala je autobus u podnožju kratkog betonskog mosta niže kuće. Bila joj je potrebna sestrina pomoć i savet u vezi s haljinom boje lavande koja joj više nije pristajala. Šivenje joj nikad nije išlo od ruke i slabo se razumela u prepravljanje ženske odeće. Nameravala je da obuče haljinu za sastanak s gospodinom Drejkom u restoranu, i sad ju je nosila umotanu pod miškom.

Doroti Alvarez živela je u sporednoj ulici u delu velike porodične kuće. Bila je u društvu jednog čoveka u dnevnoj sobi kad je gospođa Peri pozvonila. Soba je bila besprekorna, ali nimalo pogodna za odmor zbog mnoštva jarkih i upadljivih šara na zavesama i prekrivačima po nameštaju, a ništa manje uznemirujuć nije bio ni linoleum po kom se na desetine puta ponavljao motiv ogromnih naranđastih i crnih saksija s cvećem.

Doroti pomeri zavese u stranu da proveri ko zvoniti. Bila je oniža, kovrdžave kose i debelih, nesimetričnih obraza premazanih svetloroze rumenilom.

Zapanjila se kada je ugledala sestru jer nije očekivala da je vidi pre naredne nedelje.

„Oh!“, uzviknula je Doroti.

„Ko je to?“, upitao je gost.

„Moja sestra. Bolje se gubi odavde jer sigurno mora da razgovara sa mnom o nečem veoma ozbiljnom. Najbolje je da izađeš na zadnja vrata. Ne voli da se izleće pred strancima.“

Čovek se iznervirao i ostavio je Doroti bez pozdrava. Ona je otrčala do vrata i pustila gospođu Peri da uđe.

„Sedi“, rekla joj je gurajući je u dnevnu sobu. „Sedi i govori šta ima novo.“ Nasula je tvrde bombone iz papirne kese u staklenu činiju.

„Volela bih da mi prepraviš ovu haljinu ili mi pomogneš da to sama učinim“, rekla je gospođa Peri. „Treba mi za večeras. Imam sastanak s gospodinom Drejkom, komšijom, u restoranu dole niz ulicu, pa sam mislila da se obučem ovde i odavde odem tamo. Prepravi mi haljinu, platiću ti.“

Dorotino lice se oklembesilo. „Zašto mi nudiš pare, sestra sam ti?“

Gospođa Peri je pogleda bez reči. Nije odgovorila jer nije ni sama znala zašto. Probala je haljinu, a Doroti ju je tu i tamo pridenula čiodom. „Drago mi je što konačno izlaziš“, rekla je. „Želiš li možda perle?“

„Ukoliko imaš uzicu viška, bilo bi lepo.“

„Nadam se da je to pravi čovek za tebe“, rekla je Doroti, kao i uvek bez imalo takta. „Dala bih sve da se zaljubiš i napustiš onu ružnu kuću i dođeš da živiš u nekoj obližnjoj ulici. Zamisli samo kako bi

sve bilo drukčije za mene. Ti bi takođe bila i veselija kad bi imala muža koji ti je drag. Ne kao onaj prethodni... Pretpostavljam da nikad neću prestati da sanjarim i nadam se", dodala je nervozno jer je shvatila, ali kao i uvek prekasno, da je njenoj sestri mrsko da razgovara na tu temu.

„Nemoj da misliš“, počela je slabašno, „da sam ja ovde srećna sve vreme. Nisam, doduše, ni tako ozbiljna i zvanična kao ti, naravno...“

„Ne razumem o čemu govoriš“, rekla je Alva Peri uvijajući se nestrpljivo. „Izlazim samo na večeru.“

„Volela bih da smo bliskije“, zakukala je Doroti. „Tužna sam ponekad noću u ovoj sobi.“

„Ne verujem da ti možeš baš previše da se rastužiš“, jetko odgovori gospođa Peri.

„U redu. Ali kad već izlaziš, živni malo.“

„Živnula sam“, odgovori gospođa Peri.

GOSPOĐA PERI zatvori za sobom vrata restorana i prođe celom dužinom prostorije zavirujući u svaki separe u potrazi za svojim pratiocem. On očigledno još nije bio došao, pa ona izabra prazan separe, uvuče se u njega i sede na drvenu klupu. Nakon petnaest minuta, posumnjala je u to da će se on pojaviti i potiskujući duboku bol koju joj je ta misao zadala, usredsredila se u potpunosti na jelovnik, pa je uspela da izbací gospodina Drejka iz glave. Dok je čitala jelovnik, odvezala je ogrlicu od perli i stavila je u tašnu. Pozvala je konobaricu i naručila svinjetinu kad je gospodin Drejk stigao. Pozdravio ju je sramežljivim osmehom.

„Vidim da ste naručili večeru“, rekao je uvlačeći se u separe. Gledao je zadivljeno njenu haljinu boje